

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกับการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University and Development of Library in Fundamental School Under Ubon Ratchathani Educational Service Area

มะลิวัลย์ สิ้นน้อย, ชุสนา นราจันทร์

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

maliwan.s@ubu.ac.th

chusana.n@ubu.ac.th

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีดำเนินโครงการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณจากทางมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อให้ความรู้ทางด้านบริการวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ด้านพัฒนาห้องสมุดให้กับโรงเรียนขั้นพื้นฐาน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี ให้มีการพัฒนาด้านส่งเสริมการเรียนการสอน การจัดการห้องสมุดให้ทันสมัยและนำเข้าใช้บริการ ทั้งในด้านการจัดหาหนังสือ จัดเตรียมหนังสือ การจัดการห้องสมุดและการดำเนินกิจกรรมห้องสมุด โดยมีโรงเรียนที่เข้าร่วมในการเรียนรู้ จำนวน 10 โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเขตที่ 1-5 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีการดำเนินงานจัดกิจกรรมให้ความรู้กับคณะครูและนักเรียน ทั้ง 10 โรงเรียน โดยมีการให้ความรู้ด้าน (1) การจัดการห้องสมุดสมัยใหม่ (2) การให้ความรู้ด้านการสืบค้นข้อมูล (3) การจัดให้ความรู้เรื่องห้องสมุดสีเขียว และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นอกจากนั้นยังได้มีการมอบหนังสือและสื่อการเรียนการสอน ให้กับทางห้องสมุดโรงเรียน ทั้ง 10 โรงเรียน จากการแลกเปลี่ยนให้ความรู้ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ในด้านวิชาชีพ บรรณารักษ์กับหน่วยงานภายนอกและเป็นการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคม

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน, ห้องสมุดโรงเรียน, เขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี

ABSTRACT

The project “Ubon Ratchathani University and Development of Library in Fundamental School under Ubon Ratchathani Educational Service area” has been financially supported by Ubon Ratchathani University for community services. The objective of this project is to provide knowledge in academic services, exchange knowledge in development of library in fundamental school under the Ubon Ratchathani educational service area. We focus on many aspects, the development of educational media, rearrangement the library to be attractive and modern for both in the supplying and preparation of books for library and operation of library activities. There are 10 schools participating in the learning in the educational service area 1-5, in the educational area Ubon Ratchathani. We organize some activities to educate the faculty and students of all 10 schools as following; 1. Modern library management 2. Providing information search knowledge 3. Providing knowledge about green libraries and encouraging people to read a book. In addition, books and educational materials were also provided to all 10 school libraries from the exchange of knowledge, resulting in public relations in the profession of library and information science with external agencies. Importantly, we are able to present our Ubon Ratchathani University to public community and society in term of academic services.

Keyword: Ubon Ratchathani University, Development of Library, Library in Fundamental School, Ubon Ratchathani Educational Service area

บทนำ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีหน้าที่หลักสำคัญอีกประการหนึ่ง นอกจากทำการสอนและวิจัยแล้วยังมีหน้าที่บริการทางวิชาการแก่สังคมของชุมชนท้องถิ่น โดยตระหนักถึงเยาวชนที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และปัจจุบันนี้ได้มีการผลิตสื่อทางการศึกษาออกมาอย่างหลากหลาย หากเด็กมีพื้นฐานทางการศึกษาที่ดี มีการกระตุ้นและส่งเสริมเปิดโลกความคิด และจินตนาการของเด็กให้มีความรู้ได้อย่างกว้างไกล ซึ่งสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นหน่วยงานที่ให้บริการวิชาการ ทั้งการให้บริการทางวิชาการแก่หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยและให้บริการแก่หน่วยงานภายนอก โดยมีการกิจในการสนับสนุนทางการเรียนการสอนของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ร่วมทั้งการให้บริการแก่ชุมชน ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมในการให้บริการวิชาการในปี พ.ศ. 2562 แก่ห้องสมุดโรงเรียนในเครือข่ายพันธมิตรและโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เพื่อช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับห้องสมุดโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี และส่วนหนึ่งที่ควรให้การสนับสนุนด้วยการปลูกฝังนิสัยการรักการอ่าน ทั้งด้านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการรักการอ่านและการเข้าถึงความรู้ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนไทยได้รับการพัฒนา

คุณภาพทางการศึกษา จังหวัดอุบลราชธานีมีเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 5 เขตพื้นที่ ตั้งอยู่สุดเขตชายแดนตะวันออกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาค และเป็นอันดับ 5 ของประเทศ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี, 2560) ซึ่งโรงเรียนที่สังกัดในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจะมีสภาพพื้นฐานที่แตกต่างกันไป โดยหลัก ๆ จะเน้นในเรื่องของความพร้อมในด้านการให้ความรู้ทางการศึกษาทางด้านห้องสมุดที่เป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาทในการให้บริการความรู้ ซึ่งบางโรงเรียนยังมีความพร้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้นมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการที่จะพัฒนาความรู้ทางการศึกษา จึงได้มีการจัดให้บริการความรู้ทางด้านห้องสมุด ที่จะเป็นส่วนช่วยสนับสนุนทางการศึกษา ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญที่ให้ความรู้เพื่อที่จะสามารถเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี ให้ความทันสมัยและน่าใช้บริการ
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน มีทักษะในการใช้สารสนเทศ สามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง และเรียนรู้การใช้ห้องสมุดได้ถูกต้อง
3. เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านห้องสมุดแก่บุคลากรที่จะทำหน้าที่เป็นครูบรรณารักษ์ให้เข้าใจถึงวิธีการจัดหาหนังสือ จัดเตรียมหนังสือ การจัดห้องสมุดและการดำเนินกิจกรรมห้องสมุด

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. ติดต่อประสานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี เขตที่ 1-5 เพื่อคัดเลือกรายชื่อโรงเรียน เพื่อที่คัดเลือกเข้าร่วมจัดพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน โดยจัดทำหนังสือประสานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1-5 ขอความอนุเคราะห์ ให้ส่งรายชื่อโรงเรียนที่จะให้สำนักวิทยบริการให้ความรู้ทางด้านห้องสมุดและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยทางสำนักวิทยบริการจะเป็นผู้คัดเลือกรายชื่อที่ส่งมา
2. แต่งตั้งคณะทำงานผู้เข้าร่วมกิจกรรม
3. ลงพื้นที่ออกสำรวจโรงเรียนตามเขตที่ได้จัดส่งรายชื่อโรงเรียน โดยการคัดเลือกโรงเรียนเขตละ 2 โรงเรียน จาก 5 เขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งสิ้น 10 โรงเรียน
4. บรรณารักษ์ลงพื้นที่ ที่โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือก เพื่อสอบถามเรื่องนโยบายการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน และความต้องการด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำนักวิทยบริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารจัดการห้องสมุด
5. บรรณารักษ์จัดหาวัสดุ อุปกรณ์และหนังสือ เพื่อเตรียมไปออกจัดกิจกรรม และให้คำแนะนำและมอบหนังสือให้ห้องสมุดโรงเรียน
6. จัดประชุมเตรียมการออกจัดกิจกรรมให้ความรู้กับทางโรงเรียน โดยกำหนดวันที่เตรียมลงพื้นที่โรงเรียน

7. จัดทำหนังสือถึงทางโรงเรียนและพื้นที่เขตการศึกษาเขตที่ 1- 5 เพื่อกำหนดวันที่จะออกไปจัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุดและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับโรงเรียน
8. ดำเนินการออกจัดกิจกรรม โดยให้ความรู้ด้านห้องสมุดกับครูที่ดูแลรับผิดชอบห้องสมุดและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จำนวน 10 โรงเรียน
9. ให้ความรู้เรื่องห้องสมุดสีเขียว ในการรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อม
10. ประเมินและสรุปผลในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้ประโยชน์

สรุปผล

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ดำเนินการ จัดกิจกรรมโครงการโดยถ่ายทอดความรู้ทางด้านการบริหารจัดการห้องสมุด และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โครงการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกับการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี จำนวน 10 โรงเรียน ผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งสิ้น 742 คน โดยมีขั้นตอนการดำเนินโครงการโดยได้ทำหนังสือหารือกับทางเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อคัดเลือกโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการจากการออกสำรวจ จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ พื้นที่การศึกษาเขต 1 ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองเป็ด จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม จำนวน 60 คน และโรงเรียนดอนมดแดงบ้านดงบัง จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม 69 คน พื้นที่การศึกษาเขต 2 ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลบ้านเหนือ จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม 88 คน และโรงเรียนบ้านตากแดด จำนวน 68 คน พื้นที่การศึกษาเขต 3 ได้แก่ โรงเรียนนางาม (ผลแก้วอุปถัมภ์) จำนวน 61 คน และโรงเรียนบ้านกุ่ม จำนวน 70 คน พื้นที่การศึกษาเขต 4 ได้แก่ โรงเรียนบ้านแกนาคำ จำนวน 72 คน และโรงเรียนบ้านสำโรงครูประชาสามัคคี จำนวน 72 คน พื้นที่การศึกษาเขต 5 ได้แก่ โรงเรียนบ้านอุดมสามัคคี จำนวน 89 คน และโรงเรียนบ้านกลาง จำนวน 93 คน รวมนักเรียนเข้าร่วมในโครงการทั้งสิ้น 742 คน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี ให้มีความทันสมัยและนำเข้าสู่บริการ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน มีทักษะในการใช้สารสนเทศสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง เรียนรู้การใช้ห้องสมุดได้ถูกต้อง สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม และเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านห้องสมุดแก่บุคลากรที่จะทำหน้าที่เป็นครูบรรณารักษ์ให้เข้าใจถึงวิธีการจัดหาหนังสือ จัดเตรียมหนังสือ การจัดห้องสมุดและการดำเนินกิจกรรมห้องสมุด

ภาพที่ 1 การสำรวจโรงเรียน

ภาพที่ 2 คณะศึกษานิเทศก์เยี่ยมชมการจัดกิจกรรมที่โรงเรียน

ภาพที่ 3 คณะศึกษานิเทศก์เข้าร่วมการมอบหนังสือที่โรงเรียน

ภาพที่ 4 การจัดกิจกรรมและมอบหนังสือที่โรงเรียน

ภาพที่ 5 การให้ความรู้ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเป็นห้องสมุดสีเขียว

ภาพที่ 6 การให้ความรู้การสืบค้นข้อมูลเพื่อให้นักเรียนสามารถสืบค้นสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ

ภาพที่ 7 หลังจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

อภิปรายผล

จากการดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกับการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ในปี 2562 ผู้ดำเนินโครงการ ได้ประเมินผล จากการดำเนินการในมิติ ของนักเรียนและมิติของครูโรงเรียนที่ร่วมกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ ดังนี้

1. ประสพการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ทางด้านการบริหารจัดการห้องสมุดให้กับครูที่ดูแล ห้องสมุดโรงเรียน ทั้ง 10 โรงเรียน มีความเข้าใจในการจัดทำทรัพยากรสารสนเทศ การจัดเตรียมหาสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยในด้านการเรียนการสอน และรู้จักการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็ก อยากรู้ มีนิสัยรักการอ่าน

2. จากการประเมินด้วยการสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ดูแลห้องสมุด พบว่า ครูและ นักเรียนรู้สึกยินดีเป็นอย่างมาก ที่สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ออกไปให้ความรู้ทางด้านการ บริหารจัดการห้องสมุดและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เนื่องจากครูที่ทำหน้าที่ดูแลห้องสมุด มีภาระงานสอน และภาระงานดูแลห้องสมุด ทำให้ไม่ได้ดำเนินงานด้านห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ และวุฒิที่ได้มาดูแลห้องสมุดก็ไม่ตรง ตามทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ดังนั้น การที่บรรณารักษ์จากทางสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มาให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการห้องสมุด และให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านให้กับนักเรียนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากรู้ มีนิสัยรักการอ่าน และยังได้ประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของ มหาวิทยาลัยให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง *ด้านทางสังคม* คุณครูมีความรู้ทางด้านห้องสมุดและสามารถนำความรู้ไปช่วย พัฒนาห้องสมุดให้เกิดความรู้เพื่อนำไปสู่นักเรียนในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกับการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 10 โรงเรียน ผู้จัดโครงการมีข้อคิดเห็นเพื่อนำไปพัฒนาโครงการ ดังนี้

1. เพิ่มระยะเวลาในการออกจัดกิจกรรมและให้ความรู้ที่โรงเรียนเพิ่มขึ้น
2. ควรเพิ่มจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทำให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมมากขึ้น
3. ควรจัดให้เป็นโครงการต่อเนื่อง เพื่อให้โอกาสโรงเรียนอื่นได้เข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาห้องสมุดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

การนำไปใช้ประโยชน์

1. โครงการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกับการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นโครงการที่ตอบสนองพันธกิจของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ด้านการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน เพื่อให้บรรลุตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนด้านวิชาการ
2. การให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพบรรณารักษ์ เป็นการเพิ่มศักยภาพของและทักษะทางวิชาชีพในการนำความรู้เพื่อช่วยพัฒนาห้องสมุดจากหน่วยงานภายนอก
3. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ควรดำเนินโครงการขยายผลกับโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสำนักวิทยบริการกับโรงเรียนเพื่อตอบสนองภารกิจของมหาวิทยาลัยในด้านการบริการวิชาการ

รายการอ้างอิง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี. (2560). สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2562, จาก

<http://www.web.moe.go.th/ubnpeo/index.php?>